İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ TOPLUM HEKİMLİĞİ UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ(THUAM)
2021-2022 EĞİTİM PROGRAMI

İŞLE İLGİLİ HASTALIKLAR MESLEK HASTALIKLARI

Prof. Dr. Sevgi Canbaz
Halk Sağlığı Uzmanı, İş ve Meslek Hastalıkları Yandal Uzmanı
İstanbul Tıp Fakültesi Halk Sağlığı AD

Katılımcıların, çalışma ortamından kaynaklanan nedenlerle meydana gelen **iş ve meslek hastalıkları** konularında sebep-sonuç ilişkilerini bilmelerine ve kavramalarına yardımcı olmaktır.

NEDEN İSG

20 Eylül 1932’de, ABD'nin Büyük Buhran'la sarsıldığı yıllarda, New York’taki Rockefeller Merkezi gökdeleninin inşaatında çalışan işçiler yerden 250 metre yükseklikteki bir kirişin üzerinde otururak öğlen yemeklerini yerler.

- DÜNYADA VE ÜLKEMİZDE **ÖNEMLİ BİR YETİ YİTİMİ NEDENİ**
- DÜNYADA VE ÜLKEMİZDE **BİLDİRİMİ YETERSİZ**
- ÜLKEMİZDE OLDUĞU GİBİ ANCAK **TAZMİN EDİLDİĞİNDE** KAYIT ALTINA ALINIYOR
- GENÇ YAŞTA ÖLÜMLERE NEDEN OLMAKTA AMA GEREKEN **ÖNEM VERİLMEMEKTE**
- ÖNLENEBİLİR HASTALIKLAR → **GÖRÜNMEZ KATİL**
- ÇALIŞAN, HEKİM, İŞVEREN VE DEVLET FARKINDALIĞI **YETERLİ DEĞİL**

Her **15 SANİYEDE** 1/2 çalışan iş kazası ve meslek hastalıkları nedeni ile hayatını kaybetmektedir.

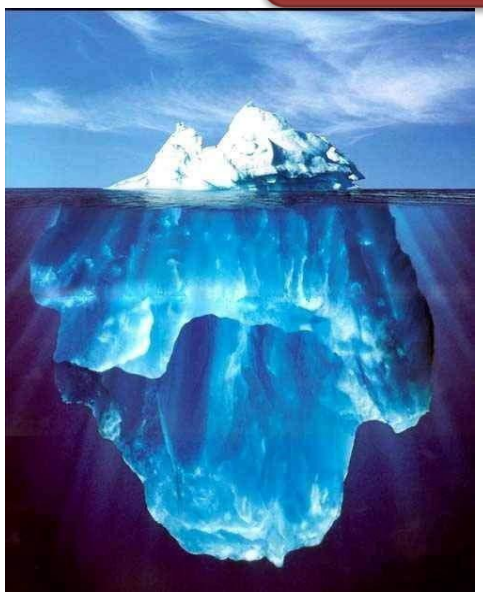
Dünyada; yaklaşık 2.34 milyon kişi iş kazaları ve meslek hastalıkları nedeniyle yaşamını kaybetmiştir

(ILO,2020)

MESLEK HASTALIKLARI

Dünya işgücü ~ 2.7milyar

Her yıl çalışmaya bağlı nedenlerle **2.34 milyon yaşam** kaybı

Her yıl **160 milyon** yeni yaralanma/hastalık

2.02 milyon işle ilgili hastalıklar nedeniyle ölüm

Küresel GSH'nın **%4**'ünün (1.25 trilyon USD) çalışmaya bağlı hastalık nedeniyle kaybedilmesi

MESLEK HASTALIKLARININ TESPİTİ KONUSUNDA BÜTÜN ÜLKELERDE SORUN YAŞANMAKTADIR

	Beklenen	Saptanan
Dünya	160 milyon	1 milyon
AB	23 milyon	138 993
Çin	20-30 milyon	27 240

Ülkeler arasında değişmekle birlikte;
SAPTANMASI GEREKEN MESLEK HASTALIĞI SAYISI ‰ 4-12 **ARASINDA OLMALI (Hurrington Kuramı)**

YIL	İŞÇİ SAYISI	Beklenen	Saptanan
2017	14.477.817	57.911-173.734	691
2018	14.229.170	56.917-170.750	1.044
2019	14.314.313	57.257-171.772	1.088
2020	**15.203.423**	**60.814-212.848**	**908**

I- Meslek hastalığı tanımı

İşyeri ortamında bulunan faktörlerin etkisi ile meydana gelen hastalıkların ortak adı

- ✓ "Zararlı bir etkenle bundan etkilenen insan vücudu arasında, çalışılan işe özgü bir neden-sonuç, etki-tepki ilişkisinin ortaya konabildiği hastalıklar grubu "(WHO-ILO)
- ✓ "Mesleki risklere maruziyet sonucu ortaya çıkan hastalık"(6331)
- ✓ "Sigortalının çalıştığı veya yaptığı işin niteliğinden dolayı tekrarlanan bir sebeple veya işin yürütüm şartları yüzünden uğradığı geçici veya sürekli hastalık, bedensel veya ruhsal özürlülük halleri"(SGK 5510)

- Meslek hastalıkları belirli mesleklere özgü hastalıklar

- Bu hastalıklarda yapılan iş ile hastalık arasında doğrudan **nedensel bir ilişki (illiyet bağı)** söz konusu

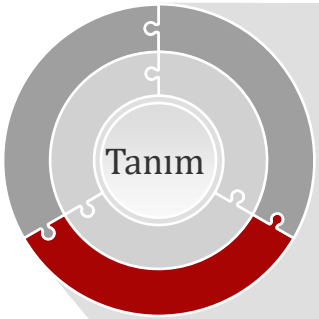
- **Nedeni belli**
- Etken ortadan kaldırıldığında **önlenebilir**
- Etkene maruziyet devam ettikçe **ilerleyici**
- **Maluliyet** bırakabilir
- **Tazminat** gerektirir
- **Bildirimi zorunlu**

Meslek Hastalıklarının Özellikleri

1	*Yapılan iş ile hastalık arasında neden-sonuç ilişki söz konusudur. Hastalıkla etken arasında spesifik bir ilişki vardır.*
2	*Çalışma koşulları hastalığın doğrudan doğruya ve vazgeçilmez tek etkenidir. Dolayısıyla etken tektir ve ortamda yoksa, hastalık da yoktur.*
3	*Kişi söz konusu işte çalışmıyor olsaydı bu hastalık da oluşmayacaktır.*
4	*Aynı şartlar altında deneysel olarak meydana getirilebilen hastalıktır.*

İŞLE İLGİLİ HASTALIKLAR (WORK-RELATED DİSEASES):

İŞLE İLGİLİ HASTALIK– DSÖ

“Belirli bir mesleğe özgü olmayan, ancak meydana gelmesinde mesleksel faktörlerin de rol oynadığı hastalıklardır.”

Doğrudan
nedensel etki

ASBESTOZİS

MESLEK HASTALIĞI

Hastalığın
oluşumunu
gelişimini
hızlandırıcı,
kolaylaştırıcı etki

Solventler

Arsenik

Karbon sülfür

Koroner Kalp Hastalığı

İŞE BAĞLI HASTALIK

UÇÖ Meslek Hastalıkları Listesinde meslek hastalıkları üç kategoride toplanmaktadır:

1. Ajanlarla meydana gelen meslek hastalıkları

a) Fiziksel nedenler (7 hastalık)

b) Kimyasal nedenler (41 hastalık)

c) Biyolojik nedenler (9 hastalık)

2. Hedef organ ve sistemlerin meslek hastalıkları

a) Solunum sistemi (12 hastalık)

b) Cilt hastalıkları (4 hastalık)

c) Kas iskelet sistemi bozuklukları (8 hastalık)

d) Zihinsel ve davranışsal bozukluklar (2 hastalık)

3. Mesleki kanserler (21 hastalık)

4. Diğer hastalıklar (2 hastalık) TOPLAM=106

MESLEK HASTALIKLARINI SINIFLANDIRMA ŞEKLİ

Sosyal Sigorta Sağlık İşlemleri Tüzüğü

1	**A GRUBU**	***Kimyasal*** *Nedenlerle Olan Meslek Hastalıkları (25 alt grup, 65 hastalık)*
2	**B GRUBU**	*Mesleki* ***Deri*** *Hastalıkları (2 hastalık)*
3	**C GRUBU**	***Pnömokonyozlar*** *ve Diğer Mesleki* ***Solunum Sistemi*** *Hastalıkları (9 hastalık)*
4	**D GRUBU**	*Mesleki* ***Bulaşıcı*** *Hastalıklar (4 alt gruba ayrılır: parazit hast, tropikal hast, zoonozlar, sağlık hizmetlerinde çalışanlarda görülebilecek hast.) (30 hastalık)*
5	**E GRUBU**	***Fizik*** *Etkenlerle Olan Meslek Hastalıkları (13 alt gruba ayrılarak değerlendirilir)*

TOPLAM 119 HASTALIK

Kimyasallar

Tozlar

Titreşim

kaynakçılık

Boya

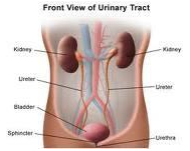
Tekstil sanayi

EN SIK GÖRÜLEN MESLEK HASTALIKLARI (NIOSH)

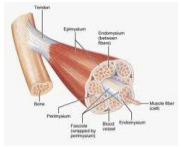
Akciğer Hastalıkları

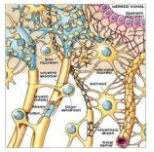
Üriner Sistem Hastalıkları

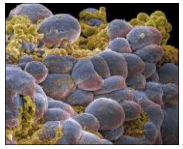
Kas-İskelet Sistemi Hastalıkları

Sinir Sistemi Hastalıkları

Mesleki Kanserler

Gürültüye Bağlı İşitme Kayıpları

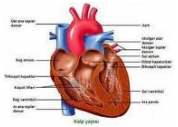
Akut (Şiddetli) Travma

Dermatolojik Hastalıklar

Kalp Hastalıkları

Psikolojik Hastalıklar

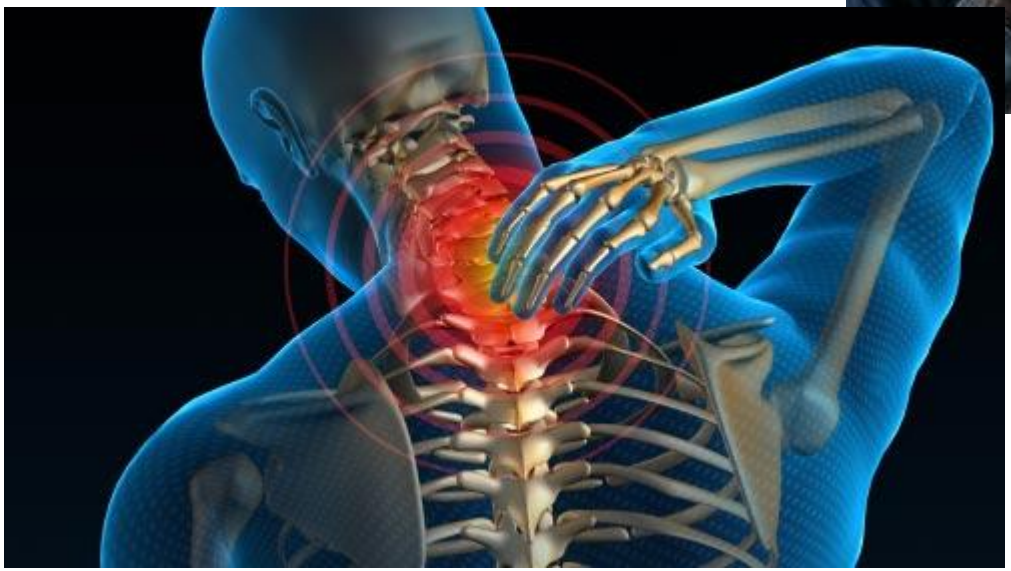
«Amerikan Ulusal İş Güvenliği ve Sağlığı Enstitüsü (National Institute for Occupational Safety and Health)»

TÜRKİYE'DE EN SIK GÖRÜLEN MESLEK HASTALIKLARI (SGK)

- Pnömokonyozlar
- Kurşun zehirlenmesi

Meslek hastalıkları tıbbi ve yasal tanı süreci

- Öykü (anamnez)
- Fizik muayene
- Laboratuar değerlendirmeleri
- İş ve işyeri değerlendirmesi

Öykü +Fizik Muayene=Klinik değerlendirme

LABORATUVAR DEĞERLENDİRMELER

Kesin tanı bir laboratuar bulgusuna dayandırılmalı

İŞYERİ ÖLÇÜMLERİ

Sık görülen meslek hastalığı türlerine göre, işyerlerinde en çok yapılan ölçümler.

- *Gürültü Ölçümü*
- *Toz Ölçümü*
- *Metal ve Gaz Ölçümü*
- *Radyasyon Ölçümü*
- *Termal Konfor Değerlendirmesi*

Meslek hastalığı sayabilmek için

- ✓ **sigortalı olunması**
- ✓ hastalık veya sakatlığın **yürütülen işin sonucu olarak ortaya çıkması**
- ✓ sigortalının bedence veya ruhça bir **zarara uğraması**
- ✓ hastalığın 11.10.2008 tarih ve 27021 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "**Çalışma Gücü ve Meslekte Kazanma Gücü Kaybı Oranı Tespit İşlemleri Yönetmeliği"**nde yer alması
- ✓ **belirtilen süre** içinde meydana çıkması
- ✓ hastalığın **hekim raporu ile tespit edilmesi** unsurlarının bir arada gerçekleşmesi gerekmekte

MESLEK HASTALIKLARI TANISI

Sigortalının Meslek hastalığı şüphesiyle SGK İl Müdürlüklerine başvurusu

↓

Devlet Üniversite Hastaneleri
SB Eğitim Araştırma Hastaneleri
Meslek Hastalıkları Hastaneleri (Ankara, İstanbul, Zonguldak)

↓

GSS Genel Müdürlüğü Maluliyet ve Sağlık Kurulları Daire Başkanlığı
SGK Meslek Hastalıkları Kurulu*

↓

İTİRAZ

Çalışma Gücü ve Meslekte Kazanma Gücü Kaybı Oranı Tespit İşlemleri Yön.(2008)

Sosyal Sigorta Yüksek Sağlık Kurulu

↓

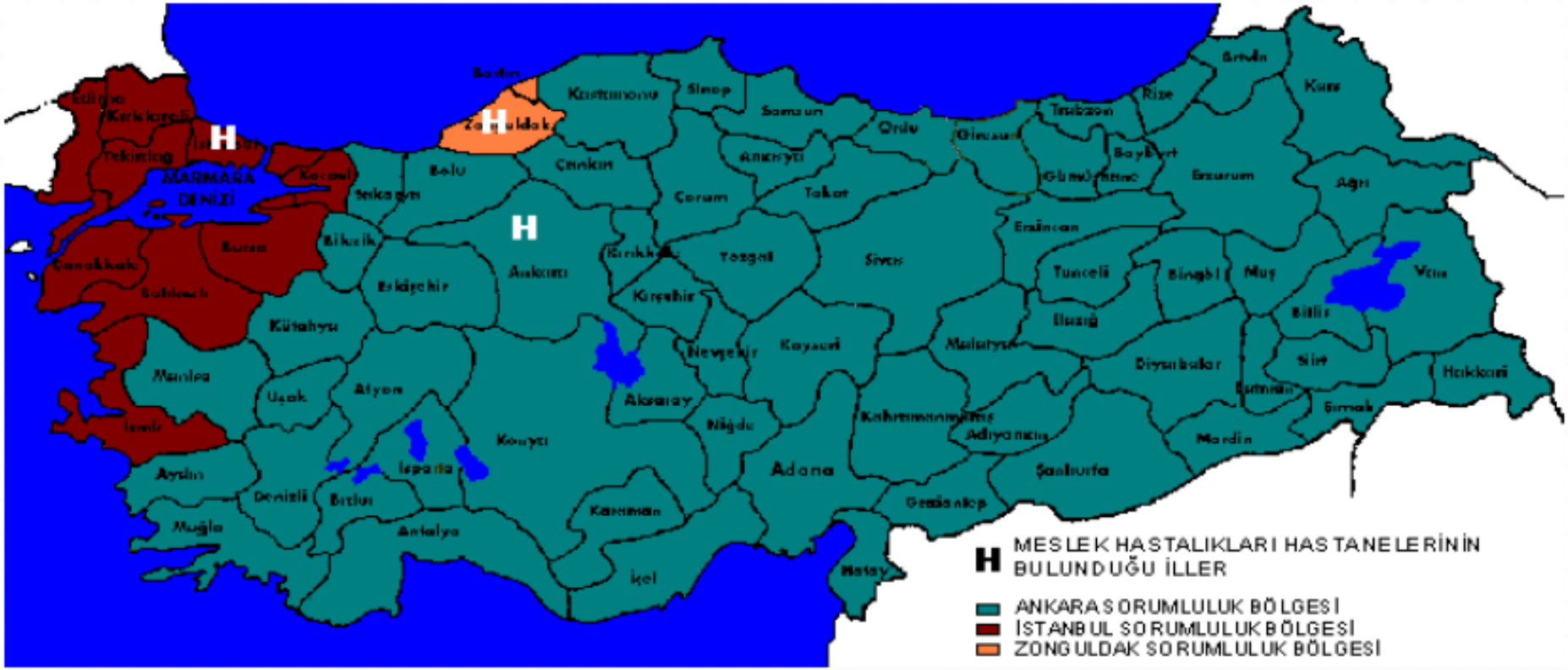
Yüksek Sağlık Kurulunun Kararına karşı yargı yoluna başvurulabilir.

- Bu kanuna göre tespit edilmiş olan hastalıkların listesi dışında herhangi bir hastalığın Meslek hastalığı sayılıp sayılmaması üzerinde çıkabilecek uyuşmazlıklar Sosyal Sigorta Yüksek Sağlık Kurulunca karar bağlanır.

- Yüksek Sağlık Kurulunun Kararına karşı yargı yoluna başvurulabilir.

MESLEK HASTANELERİ DAĞILIMI

Meslek Hastalıkları Hastaneleri
Kamu Üniversiteleri Hastaneleri (2008)
Sağlık Bakanlığı Eğitim ve Araştırma Hastaneleri (2011)

MESLEK HASTALIKLARINDAN KORUNMA

I- ÇALIŞMA ÇEVRESİNE AİT ÖNLEMLER (KAYNAKTA KONTROL)

1.Kullanılan Zararlı Maddelerin Değiştirilmesi
2. Kapalı Çalışma Yöntemi
3.Ayırma (Ortam ve KKD)
4.Havalandırma (Lokal-Genel)
5.Nemli çalışma yöntemi
6.Sürekli temizlik ve bakım
7.Üretim planlaması (Çalışma saatleri-temas)
8. Çalışma ortamı ölçümleri

II-ÇALIŞANA YÖNELİK ÖNLEMLER

1.İşe Giriş Muayeneleri(Primer Koruma)
2.Periyodik Muayeneler (Sekonder Koruma)
3.Kişisel Koruyucular(KKD)
3.Sağlık Eğitimi(İSG Eğ.Yön.2013)

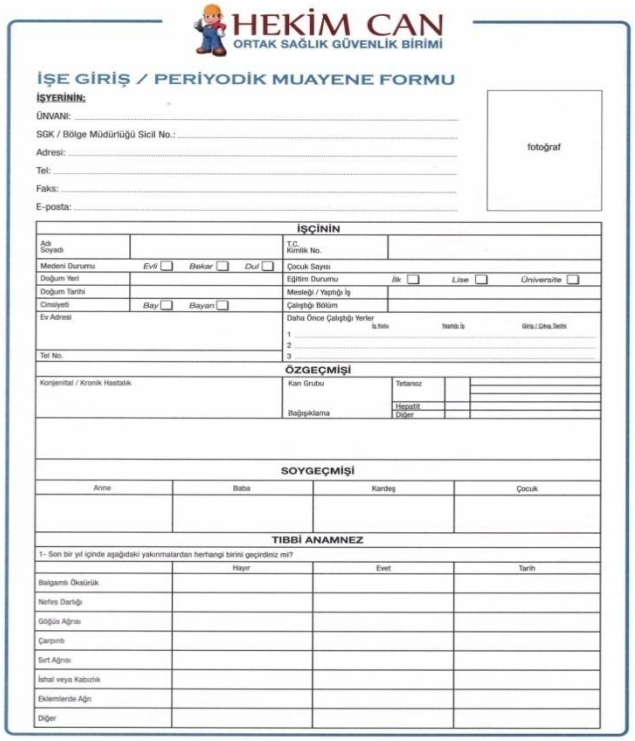
Tıbbi yaklaşımlar

1- İşe giriş muayenesi

Amaç kişinin niteliklerine uygun olan bir işe yerleştirilmesidir(Primer Koruma).

HEKİM CAN
ORTAK SAĞLIK GÜVENLİK BİRİMİ

İŞE GİRİŞ / PERİYODİK MUAYENE FORMU

İŞYERİNİN:
ÜNVANI:
SGK / Bölge Müdürlüğü Sicil No.:
Adresi:
Tel:
Faks:
E-posta:

fotoğraf

İŞÇİNİN

Adı Soyadı		T.C. Kimlik No.	
Medeni Durumu	Evli ☐ Bekar ☐ Dul ☐	Çocuk Sayısı	
Doğum Yeri		Eğitim Durumu	İlk ☐ Lise ☐ Üniversite ☐
Doğum Tarihi		Mesleği / Yaptığı İş	
Cinsiyeti	Bay ☐ Bayan ☐	Çalıştığı Bölüm	
Ev Adresi		Daha Önce Çalıştığı Yerler	İş Yeri / Yaptığı İş / Giriş-Çıkış Tarihi
Tel No.		1 2 3	

ÖZGEÇMİŞİ

Konjenital / Kronik Hastalık	Kan Grubu	Tetanoz	
		Hepatit	
	Bağışıklama	Diğer	

SOYGEÇMİŞİ

Anne	Baba	Kardeş	Çocuk

TIBBİ ANAMNEZ

1- Son bir yıl içinde aşağıdaki yakınmalardan herhangi birini geçirdiniz mi?

	Hayır	Evet	Tarih
Balgamlı Öksürük			
Nefes Darlığı			
Göğüs Ağrısı			
Çarpıntı			
Sırt Ağrısı			
İshal veya Kabızlık			
Eklemlerde Ağrı			
Diğer			

2- Periyodik muayeneler

(ÇALIŞANLARıN BELLİ ARALIKLARLA SAĞLIK GÖZETİMİNDEN GEÇİRİLMESI)

Meslek hastalıklarını erken dönemde saptayabilmek için çalışanların belirli aralıklarla muayene edilmesidir(**İkincil Koruma**).

- İş değişikliği,
- İş kazası, meslek hastalığı ve işten uzaklaşma durumlarında (talep etmesi halinde),
- Çalışan niteliği ve tehlike sınıfına göre Bakanlıkça belirlenen düzenli periyotlarla "SAĞLIK TARAMASI"

İŞYERİ HEKİMİNİN GÖREVLERİ

ÇALIŞANLARIN SAĞLIK GÖZETİMİ

6331 (Madde 15)

Bütün çalışanlar için;
- ❑İşe giriş,
- ❑İş değişikliği,
- ❑İş kazası, meslek hastalığı ve işten uzaklaşma durumları (talep etmesi halinde),

Çalışan niteliği ve tehlike sınıfına göre Bakanlıkça belirlenen düzenli periyotlarla "SAĞLIK TARAMASI"

Sağlık bilgileri gizli tutulur.

Periyodik muayeneler
- ❑ Çok Tehlikeli — en geç 1 yılda bir
- ❑ Tehlikeli — 3yılda bir
- ❑ Az Tehlikeli — 5yılda bir

Tehlikeli ve çok tehlikeli sınıfta yer alan işyerlerinde çalışacaklar, "**sağlık raporu**" olmadan **işe başlatılamaz.** Raporlara itirazlar Sağlık Bakanlığının **hakem hastanelerine** yapılır, verilen kararlar kesindir.

Sağlık raporları, **işyeri hekiminden** alınır.

İşyeri Hekimi ve Diğer Sağlık Personelinin Görev, Yetki, Sorumluluk ve Eğitimleri Hakkında Yönetmelik (2013)

3-Çalışanlara iş sağlığı ve güvenliği eğitimi

- Riskler
- Tedbirler
- Hak ve sorumluluklar
- İSG kayıtlarına erişim

Çalışanların "**İSG eğitimlerinin Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik**"(15 .05. 2013,RG 28648)

EĞİTİM

İşveren, tüm çalışanlarını İSG konusunda bilgilendirmekle yükümlüdür.

Eğitim özellikle "işe başlamadan "önce verilir.

İş ve işyeri değişikliği, uzun süreli işten uzak kalma ve kullanılan donanımın değişikliğinin ardından, yeni çalışma koşullarına yönelik olarak "eğitim" tekrarlanır.

Tehlikeli ve çok tehlikeli işyerlerinde çalışacak olanların, mesleki eğitim aldığını "belgelemeleri "**zorunludur**.

Eğitimlerin "maliyetleri" çalışana yansıtılmayacak ve süresi çalışma süresinden sayılacaktır.

© 2001 National Geographic Society. All rights reserved.

nationalgeographic.com

Önlemek, ödemekten daha ucuz ve insanidir.

Teşekkür ederim